

Kako bo letos z jabolčno kupčijo

To vprašanje zanima vsakega, komur se obeta dobra jabolčna letina. Kakor posnamemo iz tozadevnih poročil, bo v nekaterih predelih naše banovine prav mnogo jabolk. Posebno dobro kažejo v mariborskem okr., v Slovenskih goricah, ponekod v Posavju, pa tudi po Gorenjskem. Zlasti v mariborski okolici se obeta taka letina kakor že davno ne. Kar kmalu bo tu čas, ko bodo jela jabolka zoreti in bo treba vedeti kam z njimi, da bodo čim več zalegla posamezniku, pa tudi v splošnem narodnem gospodarstvu. Brez dvoma bodo jabolka največ vrgla, ako jih bomo mogli dobro prodati. Nihče pa danes še ne ve, kako se bo ob tej splošni gospodarski stiski sadna kupčija razvijala, koliko jih bo mogoče izvoziti, kakšne bodo cene itd. Eno pa je že danes popolnoma jasno in gotovo: Za prodaj, zlasti pa za izvoz v inozemstvo se bodo vpoštevala samo prvovrstna namizna jabolka, le nekaterih vrst, ki bodo morala biti skrbno obrana in potem z vso natančnostjo razbrana ali sortirana — pa ne samo po sortah, ampak tudi po debelosti in celo po barvi.

Kupčija z moštnim sadjem slabo kaže. Da bi moštno sadje izvažali v inozemstvo, kakor nekdaj, je skoro izključeno. Edini odjemalec bi utegnila biti Nemčija. Pa še to ni gotovo, ker je odvisno od raznih plačilnih in prevoznih določil. V notranjem prometu pa moštno sadje tudi ne bo šlo, ker je že vinā preveč in poceni.

Kakor vse drugo, tako se je spremenil v zadnjih par let tudi način kupčije z jabolki. Še pred nekaj leti so sadni kupci iz inozemstva sami prišli k nam nakupovat jabolka. Najeli so si tukaj mešetarje, ki so jih vodili od kmeta do kmeta, kjer so kupovali neposredno od produ-

centa. Ali so pa kupovali zanje razni dobri in slabi prekupci, kajti bila je trgovina prosta in je vsakdo smel mešetariti in prekupovati in izvažati kakor je hotel. Dan danes je ta stvar drugačna. Zastoj bi čakali inozemskih kupcev, da bi osebno prišli kupovat jabolka. Vse tozadevne kupčije se vrše posredno potem izvoznih tvrdk, ki morajo imeti za izvažanje sadja posebno dovoljenje od ministrstva. Vrh tega je vpeljana od lanskega leta dalje za vse sadje, ki se ima izvažati, posebna kontrola. Vsak vagon, ki je namenjen za inozemstvo, pregleda na oddajni postaji posebna v to svrhu nastavljena komisija in če sadje ne ustreza dotičnim določilom, se brezpogojno zavrne. Samo tisto sadje, ki ga komisija spozna za sposobno, in izda o njem izvozno poverenje, sme železniška uprava odpremiti v inozemstvo.

Iz vsega tega sledi, da se bo treba tudi glede prodaje sadja popolnoma preurediti in preučiti kakor to zahtevajo današnje razmere. Pred vsem bo pa treba opustiti staro, slabo navado, da bi jabolka kar otresli, pobrali vse kar od kraja in zmešali vse sorte in vse kakovosti. Taka mešanica se sploh ne bo dala prodati, ko bi jo dali še tako poceni, razen za mošt v notranjem, domačem prometu. Jabolka bo treba skrbno trgati in vestno sortirati — pa ne samo po vrstah, ampak tudi strogo po kakovosti. Res je sicer: vse to povzroča mnogo dela, mnogo novega dela, kakršnega še nismo vajeni, ki je pa neizogibno potrebno, ako hočemo pridelek sploh spraviti v denar, kaj šele, če ga hočemo dobro prodati. Poudarjati pa moramo, da se to delo izplača bolj kakor marsikatero drugo.

Sedaj pa še nekaj važnega! Kakor so razmere v trgovini s sadjem sedaj, se niti

posamezen producent niti manjše organizacije ne morejo same baviti s sadno kupčijo. Poslužiti se bo treba večje izvozne **zadružne organizacije**, ki ima zveze z inozemstvom in vse drugo, kar je za uspešno kupčijo potrebno, ali pa **solidnega, poštenega izvoznika**, ki je istotako izvežban v kupčiji in že od prej vajen tega precej kočljivega posla. Večjo organizacijo za izvoz sadja imamo samo eno. To je »**Štajerska sadjarska zadruga v Mariboru**.« Več je pa zasebnih sadnih izvoznikov, ki pa vsi niso v takih razmerah, da bi mogli ustrezati vsem pogojem.

Najboljše uspehe lahko dosežejo **podružnice Sadjar. in vrtnar. društva**, ki bi imele nalogo zbirati pridelek svojih čla-

nov in sklepati kupčije s kakim zanesljivim izvoznim podjetjem. Na vseh večjih železniških postajah, kjer se bo sadje oddajalo in bodo delovale pregledne komisije, bodo imela izvozna podjetja svoja skladišča. V krajih pa, ki so zelo oddaljena od železniške postaje, bi bilo treba za dobo zbiranja sadja prirediti primerno skladišče, kamor bi člani zvažali sadje in kamor bi potem kupec prišel po njega.

Kjerkoli se tedaj obeta sadna letina, naj se producenti že sedaj dogovore kako bodo postopali, ko bo prišel čas za prodajo jabolk. Ze sedaj je treba tudi misliti na potrebno orodje in posodje za spravlanje sadja, zlasti jabolk. O tem pa prihodnjic. H.

Vitamini, mlečnost krav in paša

Ze nekaj let sem se zelo mnogo govoril in piše o vitaminih in njih vplivih na razvoj in zdravje človeškega in živalskega telesa. Njih bistvo še do dandanes ni znano, četudi jih strokovnjaki že leta in leta preiskujejo; vendar eno je jasno, da se brez njih ne more razvijati mlado telo in starejše napadejo bolezni, ki jih drugače ne poznamo. Stalni preizkusi, ki se izvajajo, prinašajo na dan vedno nove vplive in učinke teh snovi. Tako so v zadnjih letih dognali s poskusi, da vplivajo vitamini tudi na mlečnost krav in da se da količina vitaminov v mleku na umeten način zvišati.

Mlečnost pri kravah je lastnost, ki se podeduje, in to kot usposobljenost dobre prebave, razvoja mlečnih žlez in množine proizvajalne tolščice. S tem je ustvarjen mlečni značaj krave. Razen tega vplivamo na mlečnost še na druge načine: s primerno krmo, z negovanjem krav, s primernimi hlevi itd., naposled pa tudi z zvišanjem količine vitaminov v hrani. Zvišati pa se dajo vitamini predvsem s solnčnimi žarki, z obsevanjem skozi razredčeni zrak, na planinah še najbolje.

Žarki solnčne svetlobe so sestavljeni iz različnih valovnih dolžin. Najkrajše valove imajo ultravijoličasti žarki, ki jih

pa steklo ne propušča, zgoščen zrak pa deloma odbija. Ti žarki so za ljudi in živali velikega pomena, ker pretvarjajo gotove snovi v vitamine, ki so za rast in ohranjanje zdravja neobhodno potrebni. Njih pomanjkanje v hranilih povzroča najrazličnejše bolezni in posebno pri mladini zastoj v rasti. Ultravijoličasti žarki so pa tista gonilna sila, ki ustvarja vitamine posebno v zelenih rastlinah, pa tudi v telesih.

Te vrste žarkov pa ne izžareva samo solnce, ampak še v večji meri neke druge snovi. Tako so s številnimi poskusi dognali, da še več kot solnce izžareva ultravijoličaste žarke kremenca živosrebrna svetilka, ki so jo vsled tega nazvali tudi »višinsko solnce«; to pa vsled tega, ker so v višavah, kjer je zrak razredčen, solnčni žarki te vrste močnejši. Da je ta svetilka res učinkovita, je znana stvar, kajti v zdravilstvu jo že dolgo uporabljajo pri zdravljenju raznih bolezni.

V zadnjih letih so poskušali to svetilko, to višinsko solnce uporabljati tudi v hlevih pri živini in to predvsem zaradi tega, da doženejo vpliv vitaminov oziroma vpliv ultravijoličastih solnčnih žarkov na proizvodnjo mleka, in na drugi strani pa na množino vitaminov v

mleku. Taki poskusi so se izvajali na Holandskem, Češkem, v Nemčiji in v Ameriki, in povsod so dosegli več ali manj ugodne uspehe. Mleko z višinskim solncem obsevanih krav je doseglo več vitaminov nego ono neobsevanih. Množina mleka se pa pri navadnem obsevanju ni povečala.

Nato so začeli obsevati z isto pripravo močna, tečna krmila, ki so jih potem pokladali kravam. Na ta način so na Holandskem dosegli, da je krava, ki so jo krmili z en četrt kilograma obsevanih kvasnic dnevno, dala po 2—3 litre mleka na dan več. Enaki poskusi s sličnim uspehom so se izvajali tudi na Češkem, Nemškem in v Ameriki.

Tako so n. pr. na Češkem z višinskim solncem približno pol ure obsevali kvasnice, lanene tropine in laneno seme, ki so ga krmili poskusnim kravam. Po tej krmi so od njih namolzli 1 do 2 litra mleka več na dan kot od tistih, ki so dobivale ravno toliko neobsevane krme. — Na podlagi sličnih poskusov so na Nemškem že v številne hleve vpeljali kremenaste živosrebrne svetilke za obsevanje krme, ker so smatrali, da s tem znatno zboljšajo zdravstveno stanje živine in zvišajo mlečnost. Take naprave imajo sicer delni pomen za večje hleve, medtem ko so za navadnega kmeta predrage, da bi mu mogle donášati izdatne koristi.

Da pa deloma nadomestijo te drage naprave, so prišli veččaki na to, da se dajo ultravijoličasti žarki pomnožiti v hlevih in svinjakih tudi na ta način, da dobijo okna modre šipe. Tako vidimo dandanes na mnogih hlevih tudi pri nas namesto brezbarvnih modre šipe, ki spuščajo v hlev bolj prijetno svetlobo.

Kar se tiče krmljenja z obsevanimi

krmili, ne smemo preiti dejstva, ki je zelo značilno za vpliv ultravijoličastih žarkov — kakor tudi za tvorbo vitaminov v krmi pod vplivom solčnega obsevanja. Pri teh poskusih so namreč ugotovili, da se je razlika v količini mleka med obsevanimi in neobsevanimi pridatki krmil čedalje bolj manjšala, čim so začeli krave krmiti z zeleno krmo. Pri drugem poskusu junija meseca, ko so vse krave krmili z zelenjem, se pa ta razlika sploh ni pojavila. To priča da vsebujejo zelena trava, detelja, lucerna, zelena kuzuza, grašica, pesa in slično dovolj vitaminov, vsled česar je obsevanje krme v poletnih mesecih brez pomena.

Iz tega zopet sledi, da je zelena krma najbolj prikladna hrana za molzne krave, ker je taka krma obsevana po solncu polna vitaminov, ki pa pri sušenju krme večinoma zginejo. Nadalje je zelo korisno tudi obsevanje živali ne samo z umetnim »višinskim solncem«, ampak z naravnim solncem zunaj na prostem, najrajši na paši. Paša ne nudi samo prihranek na delu pri krmljenju, ampak živina dobi tu od solca dobro obsevano krmo polno vitaminov, razen tega pa je tudi sama obsevana od solca, kar pomeni za njo zdravje. Kjer pa paša ni mogoča, dajmo živini vsaj prostor blizu hleva, da bo vsak dan par ur na solncu.

Koliko koristi paša, tudi samo jesenska paša naši živini, vedo dobro naši živinorejci, ki pravijo, da jeseni napašena živina mnogo boljše prenese zimske mesece v zdravstvenem oziru nego živina, ki je stalno v hlevu. — Torej, kjer je to količakaj mogoče, naj pojde živina na pašo ali se naj vsaj vsak dan nekoliko ur pregiblje na prostem.

Zdr. Hugon
Turk:

Zajedavci ali paras'iti

Novodobno znanstvo je ugotovilo, da ogrožajo zdravje in življenje tako zajedavci (paraziti) iz živalstva, kakor prav posebno iz rastlinstva.

I. Med živalske zajedavce štejejo:

1. Bršice ali grinje iz reda stonog (myriopoda). Izmed teh je navadni klop pravi zajedavec, ki si poišče svojega hranitelja ali gostitelja posebno med govejo živino in psi. Za govedo je posebno ne-

varen, ker prenaša povzročitelje krvomočnosti. Iz tega reda in razreda so razni srbcí, tudi pravi zajedavci, ki povzročajo garje pri ljudeh in živalih.

2. Pijavke iz reda kolobarnikov. Tu sem spadajo navadna pijavka, ki so jo stari zdravniki rabili za odvajanje krvi in konjska pijavka, ki se prisesa živalim v goltu.

3. Oblotočnike, med katere štejejo kot silno nevarno zajedavko lasnico ali trihino. Ta potrebuje dva gostitelja za svoj popolni razvoj in to človeka in prašiča. Prenašalci so pa podgane in miši. — V surovem prašičjem mesu so najprvo mišične lasnice (trihine). Če človek povzije tako meso, se mu v njegovem tenkem črevesu razvijejo črevesne lasnice (trihine). Samice prevrtajo črevesne resice in preidejo v mezogovne žile, kjer porodijo do 1500 mladičev. Ti se s krvjo raznesejo na najrazličnejše telesne dele, posebno v mišice, lahko tudi v življenjsko važne organe, n. pr. v srce in možgani, kjer povzročijo lahko tudi smrt. — Splošno znani zajedavci tega reda so tudi navadna in velikanska glista.

4. Ploskavce, izmed katerih je prav mnogo zelo važnih in nevarnih zajedavcev, tako: metljaji, podobni ploščnatim bučnim semenom. Od teh poznajo dve vrsti, velikega in malega metljaja, kateri so nevarni ovcam, govedim in tudi drugim živalim, katerim zaidejo v jetra, zamaše odtok žolča in povzročajo nevarno »metljavico«, ki napravlja dostikrat ogromno škodo pri živinoreji. — Med red ploskavcev spada tudi vsa dolga vrsta

trakulj, katere potrebujejo brez izjeme dveh gostiteljev za svoj razvoj, v enem bivajo v mladostnem stanju kot ikre, v drugem kot popolno razvite trakulje. V obeh oblikah so lahko prav zelo nevarne svojemu hranitelju in ni skoraj živalskega bitja, ki ne bi imelo njemu lastnih trakulj najrazličnejših vrst.

5. Praživali, ki so enostanična živalska bitja in torej na najnižji stopnji živali, že nekak prehod k rastlinam. Novodobna znanost je spoznala njihov velik pomen kot povzročitelje najrazličnejših nevarnih in kužnih človeških in živalskih bolezni, posebno v vročih pokrajinah, tako n. pr. rumene mrzlice, spalne bolezni, malarije; pri nas goveje krvomočnosti i. dr.

6. Med živalske zajedavce v širšem pomenu besede prištevamo tudi: uši, stenicice, bolhe, komarje, obade, muhe, brenclje, golubaške mušice itd. Vsi ti niso sami na sebi preveč nevarni, izvzemši zadnje, toda kot prenašalci kali kužnih bolezni so pa veliki škodljivci in nevarni zdravju in življenju. Zato jih moramo pobijati z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

II. Izredno važni so pa rastlinski zajedavci, ker iz njihovih vrst so po večini povzročitelji človeških in živalskih kužnih bolezni. Nekaj jih je tudi dobrih, koristnih, celo potrebnih. Vsi spadajo v rastlinski razred gliv. Izmed njihovih družin so za nas tukaj važne: plesni, glive kipljivke in hajbolj pa glive cepljivke ali splošno bakterije imenovane. O teh spre govorimo kot o povzročiteljih kužnih bolezni posebej.

Varstva koristnih ptic

Neizmerno dobrega lahko store občine in šole, ako se bodo ravnale po tem, kar navajamo v nastopnih vrstah. Občine tembolj, ker jim je varstvo ptic itak naloženo z določili še veljavnih deželnih zakonov. Posebnih težav občine pri tem nimajo, ker jim izvrševanje teh zakonov ne prizadeva — prav nobenih stroškov. — Zakoni se radi pozabljajo; premnogi jih ne poznajo. Mislim, da

smem zapisati, da so zakoni o varstvu koristnih ptic neznani županom, ki so biti tekoni leta na novo postavljeni na čelo občinskih uprav. — Te zakone pa naj pozna tudi širša javnost! Zato naj jih tu navajamo.

Na ozemlju dravske banovine veljajo ti-le deželni zakoni:

Za bivšo Štajersko: z dne 20. julija 1910. l., dež. zak. št. 27.:

Za bivšo Stajersko: z dne 26. julija 1909. l., dež. zak. št. 58.;

Za bivšo Koroško: z dne 12. aprila 1908. l., dež. zak. št. 10.

Vsi navedeni zakoni imajo bistveno enaka določila, po katerih so župani (poleg drugih ondi naštetih organov: orožništva, šol,) zavezani paziti, da se izvršujejo določila teh zakonov, ki jih izpolnjuje tudi zakon v naši državi z dne 28. februarja 1922. l., Uradni list z dne 8. novembra 1922., št. 377/115.

Kako važno je varstvo ptic izpričuje dejstvo, da je bilo varstvo zakonito urejeno med evropskimi državami z partijskim dogovorom iz leta 1902. — Mislim, da ni treba s številkami dokazovati, koliko stotisočev narodnega premoženja rešijo drobni krilati pevci naših sadnih vrtov, gozdov, livad in polj, s tem, da uničujejo razno golazen in mrčes. — Vse premalo — da ne rečem skoro nič — posvečajo pažnje varstvu ptic naše občine, ki so pač prve poklicane skrbeti za javno splošno dobrobit ob vsaki priliki. — Ali mar niso gozdni in sadni škodljivci uničevalci ogromnega narodnega premoženja? Kolika škoda se lahko prepreči, ako občine izvršujejo samo zakon, dasi bi pač morale kaj storiti iz lastnega nagiba, ne da bi jih bilo treba še le dregati. — Res ima tudi orožništvo nalog, zasledovati one, ki preganjajo, love ali kakorkoli že uničujejo drobne krilatce. Toda orožništvo ne more biti kos vsem zahtevam, ki se stavijo nanj, ko ima toliko drugega posla. Zato morata tem več storiti občina in — šola.

Najmanj, kar se mora zahtevati od

občin je, da večkrat na leto — ne samo eno leto! — vsaj pa spomladi in jeseni z javnimi razglasi opozore vse prebivalstvo na postavna določila o varstvu koristnih ptic in na kazenska določila za one, ki love ali kakorkoli pokončujejo ptice in njihov zarod. — To ni za občine in za županstva nič težkega. Vsak občinski odbornik naj bi za svoj kraj sam prevzel nalogo, da bi izvrševal nadzorstvo.

Kaj pa šola? — Marsikaj se zahteva od učiteljstva, kako naj se udejstvuje zunanje šole. Toda glede varstva ptic — se mi zdi, da stori šola vse premalo. Pa vendar spada to naravnost med šolski pouk o živalstvu. Povem samo zgled: Skoró v sredini mesta Ljubljane sem videl, kako sta rumenokljuna kosa, — življenje naših vrtov — znosila gnezdo na drevo. Čez neko noč je zmanjkalo gnezda, v katerem so vsekakor že morali biti mladiči. Kdo je bil ropar? Morda kaka mačka? — Verjetneje bi bilo, da je bil kak ptičar. Najbolj verjetno pa je, da je bil ropar družinske sreče kak paglavec izmed one »nadebudne« mladine, ki jo je polno pokvarjene v mestu in na deželi. — Pravim: ropar družinske sreče. Mar mislite, da žival — najsi je drobna ptica — ne občuti nagonsko te sreče morda bolj, kakor marsikateri človek, oblagodarjen z višjo pametjo? — Srčna kultura se kaže torej tudi pri pokončevanju (lovljenju in drugačnemu uničevanju) koristnih ptic; to se pravi — te srčne kulture ni. — To more dati predvsem seveda dom, na to pa — šola. — — — Upamo!

F. K—n.

R a z n o

g Ljubljanski živinski sejem 6. l. m. Dogon na ta živinski sejem je bil zelo znaten, toda kupcev je bilo prav malo. Največ so šli v promet prašiči, medtem ko so konji in govedo našli le malo odjemalcev. Na sejm so prignali: 218 konj, 101 vola, 77 krav, 36 telet in 210 prašičkov za rejo. Od teh je bilo prodanih le 25 konj, 30 volov, 20 krav, 16 telet,

185 prašičkov. Cene so ostale neizpremenjene kakor na zadnjem sejmu, le teleta so v ceni popustila. Dosegli so: voli I. 5—5.50 Din, II. 4—4.50 Din, III. 3—4 Din, krave debele 4—4.50 Din, klobasarice 2—3 Din, teleta 4.50—5 Din (na prejšnjem sejmu 6—7 Din).

g Mariborski živinski sejem. Na ta sejem je bilo prignanih 18 konj, 25 bi-

kov, 178 volov, 412 krav in 41 telet, skupaj 673 komadov. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli za 1 kg žive teže 4.25—5 Din, poldebeli 3—3.75 Din, vprežni voli 1.75—3 Din, biki za klanje 2.25—2.75 Din, klavne krave, debele 2.25—3.25 Din, plemenske krave 2—2.25 Din, krave za klobasarje 1—1.50 Din, molzne krave 2—2.75 Din, breje krave 2—2.75 Din, mlada živina 2.75—5 Din, teleta 4—5 Din. Prodanih je bilo 177 komadov. — Mesne cene: volovsko meso I. vrste 1 kg 10—12 Din, II. 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 3—6 Din, telečje meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 6—8 Din, svinjsko meso sveže 10 do 16 Din.

g **Mariborski prašičji sejem.** Pipe-ljanih je bilo 275 prašičev, prodanih pa 146. Cene so bile naslednje: prašički 5 do 6 tednov stari 60—90 Din, 7—9 tednov 150—200 Din, 3—4 mesece 250 do 300 Din, 5—7 mesecev 360—400 Din, 8—10 mesecev 450—500 Din, 1 leto 600 do 650 Din. Za kg žive teže 600—650 Din, za kg mrtve teže 900—1050 Din.

g **Ljubljanska borza.** Na borzi v Curihu naš dinar ne notira, kar pa nima na devizni promet na domačih borzah nikakega vpliva, ker drži Narodna banka devize čvrsto v rokah. — Na ljubljanski borzi se plačuje inozemski denar po naslednjih tečajih: 1 angleški funt 200 Din, 1 amer. dolar 56.12 Din, 1 holandski goldinar 22.76 Din, 1 nem. marka 13.34 Din, 1 švicarski frank 11 Din, 1 belgijska belga 7.84 Din, 1 ital. lira 2.88 Din, 1 franc. frank 2.11 Din, 1 češka krona 1.67 Din. — V splošnem je v zadnji dobi na borzi le malo prometa, ker je kupčija z inozemstvom vsled neugodnih deviznih omejitev malodane onemogočena.

g **Lesno tržišče.** Naša lesna trgovina je popolnoma na tleh, ne morda toliko zaradi slabega odjema, ampak zaradi neorganizirane prodaje. Vsak izvoznik ponuja svoje blago po čim nižjih cenah in inozemski trgovec ga pritiska še bolj, ker ga vidi v stiski in brez organizacije. V tem tiči velik del današnje krize v lesni kupčiji. Cene našemu lesu so

na inozemskem trgu tako nazadovale, da je vsak tudi najmanjši dobiček izključen, ter pomeni izvoz pod takimi pogoji razsipavanje narodnega premoženja. — Posebno krivo postopajo bosanski izvozniki glede mehkega rezanega lesa, ki ga tudi Slovenija izvažajo; ponujajo ga namreč po tako nizkih cenah, da ima od njega dobiček le inozemski odjemalec. Da bodo slovenski izvozniki obveščeni o teh sramotno nizkih cenah, jih hočemo tu navesti. Cene so v lirah, ki jih okroglo računamo tu po 3 Din in veljajo za kubični meter lesa. Deske 4 m dolge, 24 mm debele I-III. 220 lir, iste IV. 130—115 lir, iste V. 105 do 95 lir; iz zaloge IV. 100 lir, V. 85—80 lir. Deske 4 m dolge 24 mm debeline, širina od 10—17 cm I-III. 155 lir, isto IV. vrste 100 lir. — Kratko blago 1 m do 3.75 m dolžine, z največ 20% 1—2 m, širina od 10 cm dalje 80 do 75 lir. — Morali I-III. 195—185 lir, isto IV. vrsta lir 140—121. Mezzomorali I-III. lir 195 do 185, vrsta IV. lir 140—121. — Te cene veljajo za blago iz Bosne, pripeljano v Šibenik in naloženo na ladjo za Italijo.

Razumljivo je, da ne morejo naši izvozniki konkurirati z bosanskimi veletrdkami, ki po takih cenah mečejo blago iz države. Naravno, da naš kmet ne more prodajati lesa pod temi pogoji in zato je bolje, da ga drži na panju za ugodnejši pogoj.

g **Dobri izgledi za svetovno žetev.** Skoro vsi prekomorski kraji poročajo o ugodnem stanju žetve, vsled tega je položaj na svetovnem žitnem trgu nejasen. Nikdo ne ve, kako bo mogoče spraviti v promet višek žetve prekomorskih producentov. Kmetijsko ministertvo v Zedinjenih državah je pokupilo velike množine pšenice za prehrano brezposelnih. Ameriške zaloge pšenice računajo še vedno na 40 milijonov hl. Tudi v Avstraliji in Argentini je stanje žetve ugodno. Evropske države-uvoznice se hvalijo vse z dobro žitno letino. Tudi v Madžarski bo dobra žetev. V Bački in Banatu prične žetev prihodnje dni.

Pravni nasveti

Vojaški rok. B. G. S. Vaš oče je služil v avstroogrski armadi polni rok (3 leta?). Trije starejši bratje so umrli, ne da bi bili služili vojake, nadaljna dva sta po vrsti odslužila polni rok, tretji za njima ni bil potrjen, vendar bo moral še na nabor. Vprašate, če imate vi, ki sledite tretjemu, pravico do skrajšanege roka, ker ne sledite po vrsti onima dvema, ki sta odslužila polni rok.

Čiščenje ceste. F. S. G. Cesta, ki pelje skozi vas, je ob dežju zelo blatna. Zato ste postrgali blato. Nekateri vaščani pa pravijo, da to ni dovoljeno. Kdo ima pravico na cesti komandirati. — Če je cesta občinska, spada v delokrog občinske cestne uprave in prepustite skrb za čiščenje njej.

Sprejem v podčastniško šolo. P. M. P. Za sprejem v podčastniško šolo vložite prošnjo, kadar bo razglašeno, da se mladenič sprejemajo. Taki razglasi so nabiti pri okrajnem načelnstvu, kakor tudi pri županstvih.

Vstop k vojaški glasbi. K. L. V. Obrnite se na poveljstvo vojnega okrožja, ali, če je to predaleč, na vojaškega referenta pri okr. načelnstvu, kjer boste dobili informacije o sprejemu k vojaški glasbi.

Hranitelj in prodaja posestva. A. P. D. Če je hranitelj že 31 let star, mu ne bo treba aktivno služiti vojakov četudi odpadejo pogoji, pod katerimi je bil oproščen. Zato prodaja posestva brez vpliva na vojaško službo.

Veljavnost kupne pogodbe. A. P. Ni videti razloga, zakaj naj bi kupna pogodba, ki ste jo napravili pred pričami, ne bila veljavna, če ima prodajalec plačati kazen. Če je bila pa kazen vknjižena pred prenosom lastnine na kupca, tedaj seveda posestvo jamči za plačilo.

Kuluk. F. V. M. Pritožujete se, da vas občina sili na kuluk, čeprav plačate le 100 Din davka na leto, dočim je sosed, ki ima večje posestvo, kuluka prost. Vprašate, če ste primorani iti na delo. — Če ste davčni zavezanec in niste po zakonu oproščeni kuluka, morate na delo. Oproščeni bi bili, če bi bili nad 60 let stari in če ne bi plačevali nad 100 dinarjev direktnega davka. Zato ne verjamemo, da bi bil sosed, ki ima večje posestvo, prost. Sicer je pa sedaj kuluk ostal le za gradnjo in vzdrževanje občinskih cest in to le v onih občinah, ki ne morejo označenih del opraviti z dohodki občinskega proračuna ali z najetim posojilom.

Plačilo za svet, odstopljen za cesto. H. J. S. Pred tremi leti sta odstopili svet za cesto, pa ga še sedaj niso plačali. Kam bi se obrnili? — Če ste odstopili svet za občinsko cesto, se obrnite na županstvo, če pa ste ga odstopili za gradbo banovinske (prej oblastne) ceste, se obrnite na bansko upravo. Tudi je vprašanje, ali ste svet prostovoljno prodali,

ali so ga razlastili. V zadnjem slučaju se razlastitveno postopanje malo dalje zavleče, vendar bi tudi to moralo biti v treh letih končano.

Spor glede kupljenih nepremičnin. L. F. R. Kupili ste parcelo, na kateri stoji hlev in svinjaki, okoli svinjakov pa je nekaj sadnih dreves. Pri kupčiji ni bilo govora, čigav bo hlev. Sedaj pa je prejšnji lastnik te parcele prodal tudi ostalo posestvo in z njim tudi omenjeni hlev in svinjake ter drevje. Prodajalec je takoj po sklenjeni kupčiji umrl, drugi kupec pa si sedaj lasti tudi hlev in svinjake ter drevje na parceli, ki ste jo kupili vi. Kdo bo imel prav? — Drevje je pritliklina zemljišča in je lastnina lastnika parcele na kateri raste. Tudi spadajo k nepremičninam zgradbe, ki se zgrade na zemljišču z namenom, da ostanejo vedno na njem. Zato taka zgradba ne more biti last drugega, kakor je parcela, na kateri stoji. Če je bila torej parcela s stavbami in drevjem vam prodana in na vas prepisana je postala vaša last in je prejšnji lastnik ni mogel še enkrat prodati. Če vas kdo v izvrševanju lastninskih pravic moti, ga lahko tožite.

Skrajšan rok. A. P. Oče je služil v avstroogrski armadi tri leta. Prvi brat je v Ameriki in je odpravljen od hiše, drugi brat je služil polni rok. Ali ima tretji brat pravico do skrajšanege roka. — Ne. Ker nista dva družinska člana (brata) pred tretjim po vrsti odslužila polnega roka, tretji nima pravice do skrajšanege. Če je bil prvi brat pet let pred naborom tretjega odpravljen od hiše, naj tretji vloži prošnjo za skrajšan rok. Morda mu bo vojaška oblast ugodila.

Oddaljenost zidu od občinske poti. M. P. T. Vprašate, kako morate napraviti zid ob občinski poti, da ne bi kdo ugovarjal. Koliko mora biti občinska pot široka? — Ni točno določeno, koliko mora biti občinska pot široka. Pač pa predpisuje zakon, da se občinske ceste grade tako, da ustrezajo vozilom, ki se rabijo v dotični občini in potrebam krajevnega prometa. Zato je treba vselej, kadar se ob občinski cesti kaj gradi, ob priliki stavbnega ogleda ugotoviti širina ceste. Zid, ki ga nameravate zgraditi, mora biti najmanj en meter oddaljen od ceste. Predno gradite, si izposlušajte od županstva stavbno dovoljenje, da ne bo pozneje sporov.

Ali skrajšan ali polni rok? P. Š. R. Oče je star 57 let. Služil je pred vojno dva meseca, a v vojni 4 leta. Najstarejši sin J. je potrjen na polni rok k artiljeriji; drugi sin F. je rojen l. 1913. Poleg teh pa ima še tri mlajše sinove. Ali bi mogel dobiti najstarejši sin J. skrajšan rok? — Sin J. po vojni postavi ne more dobiti skrajšanege roka, ker je njegov brat F. že nad 17 let star. Oba prva sina bosta morala služiti polni rok, narkar bo dobil tretji skrajšanege.

Vaška gmajna. i. K. Sk. Kupili ste pred 2 letoma posestvo, ki je bilo skozi 20 let vedno v najemu. Pred 60 leti pa so si kmetje sami med seboj razdelili vžitek vaše gmajne o tej razdelitvi so napravili zapisnik. Ugotovili ste, da so vaši deli gmajne mnogo manjši, kakor pa so popisani v zapisniku o razdelitvi pred 60. leti. Vprašate, kako bi dobili prvotno velikost gmanjskih deležev. — Ker bi vsak sosed dokazoval svoje 60-letno vživanje prvotnih deležev, je tožba za vas brezupna. Svetujemo vam, da se pač za bodoče brigade, da vam deležev ne bodo zmanjševali. Ko pa bi prišlo do prave razdelitve, t. j., da bi se gmajnica razdelila in zemlja prepisala na posamezne posestnike, takrat se vi lahko sklicujete na svoje pravice, ugotovljene v zapisniku pred 60. leti.

Istirjavanje zaostalih obresti. J. G. D. Nekemu lesnemu in živinskemu trgovcu ste pred leti prodali posestvo in mu posodili večjo vsoto denarja. Do konca l. 1929 je točno plačeval obresti, od tedaj pa kljub opominom ne plača. Vprašate, kako istirjati. Kaj je z novo postavo o ustavitvi rubeži? Če ne pridete drugače do svojega denarja, boste morali trgovca pač tožiti in to pri sodišču njegovega bivališča. Ni vam treba osebno hoditi na sodišče, kamor imate več ur hoda. Izročite stvar enemu tukajšnjih odvetnikov, ki mu dajte točne informacije. V kolikor bo vaša pot na sodišče potrebna, vam bo moral nasprotnik povrniti stroške, ako bo pravdo izgubil. Za dobo šestih mesecev t. j. do 20. oktobra so odložene vse prisilne dražbe premične in nepremične imovine kmetov, nove prodaje take imovine, pa se v tem času ne smejo dovoljevati. To pa velja le za kmete t. j. za one, ki se pretežno bavijo s kmetijo, če ne presega njihovo posestvo 75 ha za obdelovanje sposobne zemlje. Za trgovce torej ta dobrota ne velja. Če bi vašega dolžnika smatrali za kmeta, dolg vseeno lahko iztožite, le prisilne dražbe v navedenem času ne morete doseči. O dražbenih pogojih se boste zmenili na sodišču oziroma s svojim odvetnikom, če bo in kadar bo do tega prišlo.

Hlev. V. M. N. Zid na notranji strani hleva se je podrl in sta ga brez nadaljnega dali popraviti. Dvignili ste streho hleva za en meter in ste postavili iz cimenta stebre na spodnji stari del stavbe v svrhu, da bode tam imeli prosvetni dom. Tudi stene iz desk ste napravili nove, s primerno spremembo vrat, oken in ste zadaj napravili nekoliko strehe. Sedaj se vam je pa reklo, da ste protipostavno ravnali. Kaj je torej na stvari? — Po gradbenem zakonu se ne sme nobena nova gradnja začeti brez gradbenega dovoljenja. Razen tega se mora izposlovati gradbeno dovoljenje tudi za vsa dela s katerimi se izpremenene konstruktivni deli, zunanost in velikost obstoječih zgradb, kakor tudi njih namen. Če še niste, prijavite pre-

delavo hleva takoj županstvu in prosite, naj se vam izda naknadno gradbeno dovoljenje in uporabno dovoljenje. Postava namreč tudi predpisuje, da mora dovršeno zgradbo občina komisijski pregledati in če ni ugovorov, odobriti. Brez te odobritve te lastnik ne sme uporabljati gradbe in je tudi ne dati drugemu v uporabo.

Prodana pravica poti. J. J. Prodali ste sosedu pravico, da vozi po vašem svetu na svojo parcelo. Sosed hoče to pravico intabulirati. Vprašate, če sme sosed to pravico intabulirati, ker ste prodali pot le njemu, da sme on voziti. — Sosed je upravičen, da zahteva od vas, pisмено izjavo, s katero mu bo mogoče vknjižiti služnostno pravico poti pri vašem kot služečem zemljišču in pri svojem kot gospodujočem zemljišču. Ako ste res prodali le njemu, ne pa tudi njegovim naslednikom, potem smete to časovno omejitev napisati v tozadevni izjavi in služnostna pravica pot bo le s to omejitvijo vknjižena. Če pa si take omejitve niste dogovorili, potem smete to časovno omejitev napisati v tozadevni izjavi in služnostna pravica pot bo le s to omejitvijo vknjižena. Če pa take omejitve niste dogovorili, potem velja služnostna pravica tudi za posestne naslednike predmetne parcele in dobi vsak kupec s parcelo tudi pravico poti. — Ako ne bi hoteli izstaviti tozadevne izjave, Vas lahko sosed toži in bi pravomočna sodba nadomestila vašo izjavo za vknjižbo.

Komunska pot. J. J. Neki posestnik iz druge vasi je kupil parcelo, do katere ima svoj dohod. Sedaj pa je prišel uporabljati »komunsko« pot, po kateri ni njegov prednik nikdar vozil in katero uporabljajo samo določeni posestniki. Pot je začrtana v mapi. Vprašate, ali mu lahko zabranite uporabo »komunske« poti. — Vprašanje je, kdo je lastnik te »komunske« poti. Če je ta pot vknjižena kot javna, občinska pot, potem mu ne morete braniti vožnje. Če je pot zasebna lastnina kakega sosedu, potem sme ta braniti uporabo te poti, ako ni vknjižena služnostna pravica poti na kupljeni parceli kot gospodujočega zemljišča.

Prodaja, odpis in prepis parcele. J. V. S. B. Svoji sosedu ste prodali del njive, ki bi jo moral geometer zmeriti, da bi postavili mejnike. Vprašate, če to lahko takoj prepisete v zem. knjigi na novo posestnico ali pa morate čakati, da zemljemerec odmeri. — Stvar ni tako enostavna. Predlagati morate, da se od vašega vložka odpiše del prodane parcele, da se za ta del napravi nov vložek in tega prepisete na novo posestnico. Istočasno je potrebno, da predložite izmerjeni načrt, koliko se odpiše, da se ta delitev pravilno izvede tudi v zemljiški mapi. Brez zemljemerca ne morete tega napraviti. Kupno pogodbo in zemljejknjižne predloge smete sami napraviti, če to znate.